

Katarina Marošević, univ. spec. oec.

Pravni fakultet Osijek, znanstvena novakinja-asistentica

Josip Romić, univ. spec. oec.

Poslijediplomski doktorski studij «Management»

Ekonomski fakultet u Osijeku

UDK 339.727(497.5-3)

Pregledni članak

STRANA IZRAVNA ULAGANJA U FUNKCIJI RAZVITKA VUKOVARSKO-SRIJEMSKE ŽUPANIJE

SAŽETAK

Strana izravna ulaganja (FDI) predstavljaju značajan izvor financiranja i induciraju zajedničku korist za nacionalno gospodarstvo. Korist koja proizlazi od FDI ističe se kroz transferiranje proizvodne tehnologije, inoviranje kapaciteta, poboljšanje i unaprjeđenje znanja, vještina, organizacijske i managerske prakse, otvaranje pristupa inozemnim tržištima te ubravanje gospodarskog rasta. Privlačenje inozemnih investicija predstavlja jednu od odrednica hrvatske politike i lokalnih vlasti u narednom razdoblju.

Svrha je ovoga rada analizirati atraktivnosti Vukovarsko-srijemske županije u privlačenju inozemnih ulaganja te obrazložiti njezinu perspektivu i potencijal. Pažnja se posvećuje poznavanju stanja i perspektive okruženja županije te identificiranje aktivnosti koje lokalne vlasti čine u cilju animiranja i poticanja izravnih ulaganja.

Ključne riječi

FDI, Vukovarsko-srijemska županija, poticajne politike

1. Uvod

Mnogi nositelji ekonomske politike baš kao i akademska zajednica pridaju veliki značaj stranim izravnim ulaganjima (eng. *foreign direct investments*) kao akceleratorima ekonomskog rasta i razvoja. Osim što predstavljaju izvor financiranja, strana izravna ulaganja (u daljnjem tekstu: FDI) nude niz drugih pogodnosti za razvoj nacionalnoga gospodarstva pa zbog toga vlade mnogih zemalja privlačenje FDI smještaju u središte svojih razvojnih strategija. U vrijeme tranzicije zemlje Srednje i Istočne Europe bile su posebno fokusirane na ovaj oblik ulaganja očekujući višestruke koristiti u izgradnji liberalizirane tržišne ekonomije. Hrvatska se u tom pitanju nije bitno razlikovala od ostalih tranzicijskih zemalja.

Teorija stranih izravnih ulaganja razvija se iz objašnjavanja motiva i ponašanja stranih ulagača s jedne strane, te motiva i ponašanja nacionalnih poduzeća, odnosno vlada s druge strane, njihovih očekivanja i mjera kojima privlače strana izravna ulaganja, te niz egzogenih činitelja koji uzrokuju tokove dugoročnih ulaganja (Babić, Pufnik, Stučka, 2001: 2). Prema definiciji, strana izravna ulaganja definiraju se kao dugoročna ulaganja u gospodarski subjekt koji ima sjedište u drugoj državi u odnosu na sjedište ulagača. Odnosno, prema definiciji MMF-a, do stranih izravnih ulaganja dolazimo kada određeni ulagač nerezident dođe u posjed 10% ili više vlasničkog udjela gospodarskog subjekta rezidenta gdje strani ulagač ima većinsko pravo donošenja odluka vezanih za upravljanje poduzećima, iako nema većinski vlasnički udio u poduzeću

(UNCTAD, 2007; De Anne, 1991).

Zagovornici stranih izravnih ulaganja dijele stavove konvencionalne ekonomske teorije o stranim izravnim ulaganjima kao značajnom izvoru vanjskog financiranja, kao i o njihovim pozitivnim učincima na domicilno gospodarstvo. Kao koristi navode se prije svega transferi znanja, vještina, inovativnih pristupa, organizacijske i managerske prakse, odnosno razvoj ljudskih resursa, otvaranje pristupa stranim tržištima, te akceleriranje gospodarskog razvoja u vidu povećanja stope rasta BDP-a, te stvaranju tržišnih i inih institucija (Moran, Graham & Blomstrom, 2005; Baban, Leko, 1997). S druge strane protivnici stranih izravnih ulaganja pažnju usmjeravaju na (potencijalne) opasnosti u vidu, na primjer, nepoželjnih učinaka mogućeg uvoza inputa koji terete tekući račun bilance plaćanja zemlje-primatelja, gušenja razvoja domicilnih «mladih» industrija, gubitak ekonomske neovisnosti i sl. (Vasquez Galan, 2006; Gorg i Greenwood, 2002).

Uzimajući u obzir prednosti i nedostatke stranih izravnih ulaganja, nacionalne vlade širom svijeta i dalje se trude učiniti svoje zemlje što atraktivnijim lokacijama stranih izravnih ulaganja. U tom kontekstu strana izravna ulaganja u Hrvatskoj ostaju u središtu ekonomsko-političkog interesa, odnosno, kao jedan od strateških prioriteta ekonomske politike. Posebno su interesantna za revitaliziranje županija koje zaostaju u razvoju (eng. *regions lagging behind*) za prosjekom Hrvatske. Ovaj se rad fokusira se na Vukovarsko-srijemsku županiju, koja je prema makroekonomskim pokazateljima na samom začelju razvijenosti u Republici Hrvatskoj. Njezin položaj dodatno otežava činjenica o skromnom priljevu stranih izravnih ulaganja pa shodno tome i o izostanku značajnijih koristi koje ovaj tip ulaganja može ponuditi u poticanju gospodarskog rasta. Svrha je ovoga rada ukratko analizirati gospodarsko stanje Vukovarsko-srijemske županije s posebnim osvrtom na strana izravna ulaganja. Nakon teorijskog osvrta u poglavlju 2 o utjecaju stranih izravnih ulaganja na nacionalno gospodarstvo, poglavlje 3 nudi kraću stiliziranu statistiku o stranim izravnim ulaganjima u Republici Hrvatskoj. U okviru toga poglavlja posebna se pozornost posvećuje analizi gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije te stranim izravnim ulaganjima koja su ispod razine očekivanog i potrebnog. Poglavlje 4, kao zaključno poglavlje, nudi nekoliko (izabranih) prijedloga kako privući strana izravna ulaganja u Vukovarsko-srijemskoj županiji kroz inicijative,

tj. poticaje poznate u međunarodnoj praksi.

2. Utjecaj stranih izravnih ulaganja na nacionalno gospodarstvo

U današnje vrijeme globalizacije strana izravna ulaganja imaju značajnu ulogu u ostvarivanju nacionalne konkurentnosti. Zemlje primatelji uglavnom su motivirane ekonomskim i društvenim koristima koje proizlaze od stranih izravnih ulaganja, kao npr. kroz primjenu raznih tehnologija, znanja i upravljačkih vještina te njihovoga prelijevanja na ostatak gospodarstva. Strana izravna ulaganja također imaju pozitivan utjecaj na vanjsku trgovinu, rast, zaposlenost i ulaganja u domaće gospodarstvo, odnosno ona mogu poboljšati kvalitetu radne snage i ljudskoga kapitala kroz osposobljavanje zaposlenih za novu tehnologiju i procese proizvodnje (Moran, Graham & Blomstrom, 2005; Nunnenkamp i Spatz, 2003; Carkovic i Levine, 2002).

Točni se ipak mehanizmi i načini utjecaja na ekonomski rast, posebice u novoindustrijaliziranim gospodarstvima (eng. *newly industrialising economies*) teško predočuju i razumijevaju. Naime, utjecaji mogu biti *neposredni*, npr. izvor kapitala i *posredni*, npr. uz pomoć pozitivnih učinaka «prelijevanja» i uključivanjem u međunarodne proizvodne i inovativne mreže (Bačić, et al., 2004). Promatrajući utjecaj FDI na ekonomski rast iz perspektive novoindustrijaliziranih gospodarstava, FDI se uzima u obzir kao pokretača u proizvodnoj učinkovitosti budući da uspijeva smanjiti jaz između trenutne razine proizvodnje i prosječnoga stanja proizvodnje. Nadalje FDI se ugrađuju u sustav naprednih tehnologija, a znanjem premještaju granicu proizvodnosti budući da je FDI snažan pokretač ekonomskog rasta za novoindustrijalizirane ekonomije koje se trebaju uhvatiti u koštac sa svjetski najnaprednijim zemljama.¹

Nekoliko je varijabli koje značajno objašnjavaju privlačenje FDI u zemlju primatelja. One uključuju, između ostaloga, izvoz, stupanj političkog rizika, makroekonomsku performansu, uvjete poslovanja, itd.

Odnos izvoza i ulaganja u Hrvatskoj proteklog je desetljeća funkcionirao na način snažnog priljeva stranih izravnih ulaganja u industriju. Postoji izražen potencijal za povećanje izvoza privlačenjem

dotatnih stranih ulaganja u industriju, a nositelji gospodarske politike trebali bi pokušati povećati potencijalne pozitivne učinke stranih izravnih ulaganja ciljajući na izvozno orijentirane investicije u novoosnovana poduzeća i uz mijenjanje mjera koje mogu povećati potencijalne učinke «prelijevanja» (Vukšić, 2005). Ukoliko govorimo o stranim izravnim ulaganjima orijentiranim prema vanjskoj trgovini, ulaganja promatramo s aspekta: (i) *ulaganja koja supstituiraju vanjsku trgovinu*, (ii) *ulaganja koja potiču vanjsku trgovinu*, (iii) *ulaganja koja upotpunjuju vanjsku trgovinu*, (iv) *strana ulaganja koja skreću vanjsku trgovinu u zemlju primatelja* (Babić, Pufnik & Stučka, 2001: 5).

Pri analizi učinaka investicija na domaće investicije i na nacionalnu štednju, rezultati su doveli do zaključka postavljene početne hipoteze kako priljev inozemnoga kapitala u tranzicijskim zemljama pozitivno utječe na domaće investicije, ali ne i na stopu nacionalne štednje. Dakle ograničavanje inozemnog zaduživanja utjecalo bi na smanjenje domaćih investicija, ali ne i na povećanje nacionalne štednje (Lovrinčević et al., 2005). Zanimljivo je upozoriti i da visina ostvarenih stopa rasta ovisi o efikasnosti investicija, a manje o udjelu investicija u BDP-u. Također su na primjeru Hrvatske potvrđena iskustva prijašnjih istraživanja za druge zemlje u kojima je utvrđeno kako je efikasnost investicija najveća u sektoru privatnih usluga, a najniža u sektoru stanogradnje i u sektoru države i javnih poduzeća. Govoreći o uvjetima poslovanja utvrđen je pozitivan odnos između poreza na međunarodne poslove i priljeva od FDI, dok se rezultati testa komponente izvoza prikazuju kao značajna determinanta priljeva FDI za zemlje u kojima je zabilježena visoka stopa FDI, a koja je potkrijepljena regresijskom analizom i Grangerovim testom koji je pokazao kako je povrat najznačajniji za FDI od izvoza. Rezultati su ovog istraživanja, koji pokazuju važnost izvozne orijentacije, značajna komponenta za politike kojima se trebaju voditi zemlje u razvoju. Ukoliko je riječ o zemlji čiji se politički rizik nalazi na nižoj razini, tada politički rizik predstavlja komponentu koja može pozitivno utjecati na privlačenje FDI (Singh i Jun, 1995).

Pomoć u razvitku gospodarstva putem FDI može se ostvariti putem tvrtki koje imaju priliku postati multinacionalnim, pri čemu je potrebno razviti

određene prednosti², primjerice vlasničku prednost (tvrtka mora posjedovati određeni proizvod kojim će uživati određene tržišne prednosti na stranim tržištima), lokacijsku prednost (tvrtka mora imati razlog za premještanje proizvodnje u inozemstvo radije nego održati tvrtku u zemlji domaćinu), te unutarnje prednosti (tvrtka mora imati razlog da želi iskoristiti svoje unutarnje prednosti vlasništva radije nego licencirati ih ili prodati proizvode stranim tvrtkama). Zemlje bi trebale međusobno djelovati s direktnim investicijama kad su približno jednake po veličini (horizontalne investicije), ili ukoliko je jedna zemlja nešto manja, ali bogatija radnim vještinama (vertikalne investicije). Investicijska liberalizacija može doduše i preokrenuti smjer trgovine ukoliko je jedna zemlja mala no bogata radnim vještinama, te može mijenjati izvoz svojih usluga za izvoz nekoga drugog proizvoda. Investicijska liberalizacija može smanjiti opseg izvoza određenog proizvoda ukoliko su trgovinske barijere relativno visoke, a zemlje su slične, pri čemu bilježimo slučaj horizontalne investicije, no može povećati opseg razmjene ukoliko su trgovinske barijere niske, a zemlja se razlikuje prema relativnoj darovitosti, što dovodi do drugog slučaja investicije, vertikalnih. Ukoliko liberalizacija trgovine smanji investicije približno podjednkih zemalja, povećavat će investicije za nejednake zemlje, pa bilježimo slučaj vertikalnih investicija (Markusen, 2000).

Promatrajući utjecaj razine obrazovanja i radne snage, te razinu investiranja u istraživanje i razvoj, kao i visinu zaštite intelektualnog vlasništva pri prijenosu tehnologije od FDI-ja i stjecanju određenih značajnih beneficija od FDI-ja za zemlje u razvoju, bilježi se važnost adekvatnoga ljudskog kapitala ili investicija u istraživanje i razvoj. Politika zaštite intelektualnog vlasništva također je vrlo važna pri utjecaju na privlačenje određenog tipa industrije. Primjere ovakvih slučajeva bilježimo u farmaceutskoj industriji, a sama politika zaštite intelektualnog vlasništva utječe i na transfer tehnologija određujući hoće li se investirati putem licenci, dioničkih društava ili poduzeća u potpunom vlasništvu podružnica (Saggi, 1999). Ukoliko želimo napraviti osvrt o kretanjima investicija na svjetsko gospodarstvo i blagostanje, a putem stranih ulaganja, kredita ili nekih drugih načina, neizbježno je proučiti i

¹ Jedan od primjera galopirajućih gospodarstava je Kina, kao jedna od ekonomija koja je proteklih desetljeća uspjela potkrijepiti navedenu hipotezu. Vidi više u Yao i Wei (2006).

² Navedene je prednosti predstavio John Dunning, pa ih stoga nazivamo Dunningovim pretpostavkama, a putem njih tvrtke imaju snažan poticaj pri stvaranju stranih izravnih investicija.

proces globalizacije kao dio sveukupnih kretanja na svjetskoj sceni (Reiljan i Reiljan, 2003). Prednosti koje globalizacija nosi široko su poznate, no osim prednosti javljaju se i pojedini negativni učinci, koji su nam postali vrlo poznati unutar krize koja se pojavila u gospodarstvu. Financijska kriza koja se u gospodarstvu pojavila koncem 2007. godine uzrokovala je pad izvoza i stranih izravnih ulaganja koja se pojavila uslijed pada potražnje kao i zabranjenog pristupa određenih tvrtki vanjskim financijama (Buch et al., 2010). Osim utjecaja na strana izravna ulaganja, utjecaj je globalizacije vidljiv i na stvaranju industrija visoke razine konkurentnosti, što je vidljivo i putem povećane integracije i trgovine koja svakako doprinosi boljoj industrijskoj učinkovitosti (Zhang, 2010). Srednja su i Istočna Europa, prije razdoblja financijske krize, povećavale svoju stopu participacije u svjetskom gospodarstvu prihvativši izazov trgovinske otvorenosti te na taj način privlačile strana izravna ulaganja. Osim stranih izravnih ulaganja, njihovom su razvoju pridonijele i otvorenost kao i smanjenje uvoza, a povećanje je stranih izravnih ulaganja bilo povezano i s boljim rezultatima same proizvodnje (Cernat i Vranceanu, 2002). Na sam priljev FDI najviše utječu makroekonomska stabilnost i veličina tržišta, dok na gospodarski rast određenih europskih tranzicijskih zemalja u razdoblju 1990. do 2005. godine najveći utjecaj imaju makroekonomska stabilnost i otvorenost gospodarstva (Bogdan, 2009).

Neizbježan proces privatizacije također je usko vezan uz FDI. Iako FDI u zemljama Srednje i Istočne Europe, nije bio najvažniji oblik provedbe privatizacije, svakako je imao pozitivan doprinos poboljšanju učinkovitosti i korporacijskom upravljanju u okvirima ekonomske tranzicije. Visina potencijalnih investicijskih priljeva, kao i sam način na koji je privatizacija provedena u određenim zemljama Središnje i Istočne Europe, temelje se na odnosu privatizacije i FDI (Kalotay i Hunya, 2000).

Bitno je napomenuti i utjecaj bilateralnih investicijskih ugovora (eng. *bilateral investment treaties*) na FDI, te objektivne i moguće posljedice bilateralnih investicijskih ugovora na poslovno okruženje, prikazujući ostvaruju li bilateralni investicijski ugovori priljeve putem FDI zemljama domaćinima, te jesu li odnos bilateralnih investicijskih ugovora i FDI uvjetovani razinom političkog rizika u zemlji, među kojim se u konačnici pronalazi slaba veza. Dakle priljevi bilateralnih investicijskih ugovora imali su na zemlje primatelja pozitivan utjecaj samo u već postojećem stabilnom okruženju, dok

su mali utjecaji na FDI i promjenu percepcije investitora zabilježeni u laborazvijanim i srednjorazvijanim zemljama u pitanju prihoda (Rose-Ackerman i Tobin, 2005). Ulaganja multinacionalnih tvrtki i utjecaj specifičnih faktora kao što su mogućnosti, vrijeme i odluka o načinu ulaska na tržišta određenoga gospodarstva imali su veliki utjecaj kada su u pitanju ulaganja američkih tvrtki u tranzicijska gospodarstva. Tvrtke koncentriranih industrija češće ulaze na tržišta koja zahtijevaju veliki kapital kao i situacije u kojima tvrtke uključuju određeni stupanj napretka koji je u skladu s tržišno orijentiranim reformama pri odlučivanju o vremenu i načinu ulaska na tržište (Paul i Wooster, 2006).

Iako postoje brojne prednosti, postoje i primjeri kako nemaju sva strana izravna ulaganja pozitivne učinke na domaće tvrtke. Štoviše, pozitivni se učinci bilježe samo u slučajevima izvozno orijentiranih FDI. Ulazak stranih tvrtki na određeno tržište povezuje se s intenzivnijim kapitalom i nižim radnim intenzitetom domaćih tvrtki u relativno razvijanim zemljama, dok je suprotan slučaj u manje razvijanim zemljama, a sami su rezultati kretanja u kojima se bilježe koristi ukoliko postoji veći iznos stranoga kapitala (Tytell i Yudaeva, 2006).

3. Uloga stranih izravnih ulaganja u razvoju Vukovarsko-srijemske županije

Strane izravne investicije u Republici Hrvatskoj intenzivnije počinju pristizati nakon 1995. godine s obzirom na makroekonomsku i političku nesigurnost uzrokovanu Domovinskim ratom (1991-1995), a tek 1999. bilježi se da je iznos investicija bio veći za 1,5 milijardi kn od iznosa amortizacije.³

Prema podacima Hrvatske narodne banke (2011), strana izravna ulaganja u Hrvatsku od 1993. do kraja prošle godine ukupno su iznosila 24,47 milijarde eura, dok se prema djelatnostima najveći iznos (8,6 milijardi eura) odnosio na ulaganja u banke. U proteklih su osamnaest godina najviše u Hrvatsku investirali ulagači iz Austrije (6,2 milijarde eura), zatim ulagači iz Nizozemske (3,7 milijardi

³ Prema Hrvatskoj gospodarskoj komori, istraživanja u okviru investicijskih testova pokazala su da se stopa investiranja u gospodarsku strukturu desetak godina kretala oko stope amortizacije tako da nije bilo mogućnosti niti zamjene postojećih postrojenja i opreme, a kamoli investiranja u njezino osuvremenjivanje, a upravo je to bio glavni uzrok nedovoljno konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva na domaćem, a osobito na stranom tržištu. Vidi više HGK: Investicije, Centar za makroekonomske analize, dostupno na <http://hgk.biznet.hr/hgk/tekst.php?a=b&page=tekst&id=538>

eura), Njemačke (2,9 milijardi eura), te Mađarske (2,3 milijarde eura).

Proces pristupanje Hrvatske u EU i (skorašnje) članstvo bitan je element u privlačenju stranih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku jer da punopravno članstvo u EU tradicionalno povećava atraktivnost zemlje u odnosu na FDI.

Iako je Hrvatska svjesna potencijalnih ograničenja (tj. opasnosti) koje sa sobom donosi FDI, a što je prethodno navedeno, on ipak ostaje značajan izvor financiranja hrvatskoga gospodarstva. Shodno tome Vukovarsko-srijemska županija nastoji povećati priljev stranih izravnih ulaganja i s time si povećati šansu restrukturiranja svoga gospodarstva kako bi što bolje odgovorila izazovima suvremenoga gospodarskog doba.

3.1. Gospodarski profil Vukovarsko-srijemske županije

Vukovarsko-srijemska županija (VSŽ) pokriva površinu od 2448 km² što predstavlja 2,8% od ukupne površine Republike Hrvatske (87609 km²). Sjedište je županije u Vukovaru, a obuhvaća 5 gradova (Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok i Otok) i 26 općina s 84 pripadajuća naselja. Jedna je od 21 regionalne samouprave u Hrvatskoj, smještena na samom istoku RH, između rijeka Dunava i Save. Na istoku graniči sa Srbijom, a na jugu s Bosnom i Hercegovinom, što joj daje izvrstan geostrateški položaj u regiji. Županija je niske nadmorske visine koja seže od 78 m do 204 m i ima umjerenu kontinentalnu klimu. Bogata je prirodnim resursima, i to poljoprivrednim obradivim površinama (61,2% županije), šumama (28,4% županije), nalazištima plina, nafte, šljunka, pijeska i gline.

Prije Domovinskog rata Vukovarsko-srijemska županija bila je vrlo razvijena s visoko produktivnom poljoprivredom i jakom prerađivačkom industrijom koja je bila glavni gospodarski pokretač ovoga kraja. Prije 1991. gospodarstvo VSŽ je činilo oko 4% ukupnoga hrvatskog gospodarstva, ali do 2005. godine njezin udio se smanjio na samo 1.4%.⁴ Danas je jedna od najnerazvijenijih županija u Hrvatskoj bez obzira na gospodarski rast koji se pojavio krajem 2000. godine. Uzrok gospodarske nerazvijenosti možemo tražiti u sljedećim čimbenicima⁵:

- Kasniji gospodarski rast i razvoj u odnosu na druge županije RH pridonio je slaboj gospodarskoj razvijenosti: VSŽ je bila okupirana do 1991 do 1997.
- Tranzicija u sustav tržišnoga gospodarstva pridonijela je povećanju nezaposlenosti kao posljedica privatizacije društvenih poduzeća.
- Gubitak domicilnih banaka prouzročio je stečajne brojnih poduzeća koja su bila vezana uz banke.
- Novonastale podružnice i banke poslovale su s poduzećima po kreditnoj sposobnosti, a time su otežavale poslovanje malim gospodarskim subjektima koji su teže dolazili do kredita i borile se s likvidnošću.
- Nedovoljna ulaganja u obnovu razrušenih gospodarskih kapaciteta.
- Nedostatak domaćih i stranih investitora kao posljedica nepovjerenja zbog društvenih i ekonomski problema

Navedeni problemi utječu na bruto domaći proizvod (BDP) županije, a samim tim i na Hrvatski prosjek. Prema posljednjim dostupnim podacima za 2008. g. (vidi tablicu 1.) ukupni BDP Hrvatske za 2008. godinu iznosi 47.370 mil. eura, županija sudjeluje s 2,8%, što je svrstava među prvih 11 rangiranih županija. Međutim pozicioniranost županije znatno je slabija kada se uzme županijski BDP/per capita, gdje je BDP/per capita niži za otprilike 40% od nacionalnog prosjeka koji iznosi 10.682 eura, po čemu je županija zauzela preposljednje mjesto u Hrvatskoj. Za usporedbu regija Panonske Hrvatske bilježi oko 30% niži BDP/per capita od prosjeka, što znači da županija zaostaje i za prosjekom regije.

Ključno je nekoliko faktora za nizak BDP i nedostatak novostvorene vrijednosti: nedovoljno razvijena industrija, niska razina efikasnosti intelektualnoga kapitala, nedostatak poduzetničkog duha, nedostatak domaćih i inozemnih izravnih investicija (greenfield investicija), nekonkurentna proizvodnja te izvozna inertnost županije.

Prema podacima iz 2009. godine (tablica 2.) Vukovarsko-srijemska županija najveći dio svojih prihoda ostvaruje iz trgovine na veliko 38,7%, slijedi je prerađivačka industrija sa 22,5%, dok su poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo zastupljeni s 11.2%. Ukupno ostvareni prihod županije u 2009. iznosi 9.5 mlrd. kuna i manji je za 11.1% u odnosu

⁴ Županijska razvojna strategija, 2007. - 2013., www.vukovarsko-srijemska-zupanija.hr (28.03.2011.)

⁵ Županijska razvojna strategija, 2007. - 2013., www.vukovarsko-srijemska-zupanija.hr (28.03.2011.)

Tablica 1. Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije u 2008. godini

Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije	Bruto domaći proizvod, mil. EUR	Struktura po županijama, % (Hrvatska = 100)	Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR	Indeks Hrvatska = 100
Republika Hrvatska	47 370	100,0	10 682	100,0
Sjeverozapadna Hrvatska	22 185	46,8	13 278	124,3
Grad Zagreb	14 622	30,9	18 554	173,7
Zagrebačka županija	2 627	5,5	8 036	75,2
Krapinsko-zagorska županija	1 011	2,1	7 377	69,1
Varaždinska županija	1 700	3,6	9 404	88,0
Koprivničko-križevačka županija	1 169	2,5	9 730	91,1
Međimurska županija	1 057	2,2	8 960	83,9
Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska	10 088	21,3	7 780	72,8
Bjelovarsko-bilogorska županija	1 037	2,2	8 255	77,3
Virovitičko-podravna županija	661	1,4	7 485	70,1
Požeško-slavonska županija	557	1,2	6 750	63,2
Brodsko-posavska županija	1 074	2,3	6 183	57,9
Osječko-baranjska županija	2 844	6,0	8 871	83,0
Vukovarsko-srijemska županija	1 318	2,8	6 647	62,2
Karlovačka županija	1 127	2,4	8 451	79,1
Sisačko-moslavačka županija	1 470	3,1	8 432	78,9
Jadranska Hrvatska	15 096	31,9	10 291	96,3
Primorsko-goranska županija	3 864	8,2	12 680	118,7
Ličko-senjska županija	492	1,0	9 725	91,0
Zadarska županija	1 580	3,3	9 051	84,7
Šibensko-kninska županija	932	2,0	8 156	76,4
Splitsko-dalmatinska županija	4 058	8,6	8 422	78,8
Istarska županija	2 826	6,0	13 195	123,5

Izvor: <http://www.dzs.hr>**Tablica 2. Ostvareni ukupni prihod po djelatnostima**

Naziv djelatnosti	Šif. dj.	VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA			
		2008.		2009.	
		iznos	struktura u %	iznos	struktura u %
Poljoprivreda, lov, šum. i ribarstvo	A	struktura u %	iznos	1.263.186	13,3
Rudarstvo i vađenje	B	1.726.805	16,4	4.645	0,1
Prerađivačka industrija	C	120	-	2.134.753	22,5
Opskrba el. energijom, plinom i parom	D	2.375.125	22,6	147.408	1,5
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	E	135.844	1,3	270.681	2,9
Građevinarstvo	F	251.815	2,4	1.063.778	11,2
Trgovina na veliko i malo	G	1.030.712	9,8	3.652.960	38,7
Prijevoz i skladištenje	H	4.116.281	39,1	204.932	2,2
Djelat. pružanja smještaja te priprema hrane	I	292.670	2,7	67.135	0,7
Informacije i komunikacije	J	69.235	0,6	52.836	0,6
Financijske djelatnosti i dj. osiguranja	K	42.322	0,4	9.812	0,1
Poslovanje nekretninama	L	16.671	0,2	8.590	0,1
Stručne znanstvene i tehničke djelatnosti	M	8.443	0,1	467.444	4,9
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	N	342.624	3,2	69.366	0,7
Javna uprava i obrana i obavezno soc. osiguranje	O	72.096	0,7	1.362	-
Obrazovanje	P	702	-	15.245	0,2
Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	Q	18.348	0,2	21.655	0,2
Umjetnost, zabava i rekreacija	R	16.228	0,2	271	-
Ostale uslužne djelatnosti	S	222	-	8.031	0,1
UKUPNO		10.522.257	100,0	9.464.090	100,0

Izvor: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA Upravni odjel za gospodarstvo, obnovu i razvoj, Informacije o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije, Vukovar, kolovoz 2010. godine

Tablica 3. Bilanca vanjsko trgovinske razmjene u mil. US dolara

Red. broj	Elementi	Republika Hrvatska					Vukovarsko-srijemska županija				
		1990.	2006.	2007.	2008.	2009.	1990.	2006.	2007.	2008.	2009.
1.	Izvoz	4.020	10.377	12.364	14.112	10.473	163	176	208	202	151
2.	Uvoz	5.188	21.502	25.839	30.728	21.202	134	214	230	291	269
3.	Bilanca	-1.168	-11.125	-13.475	-16.616	-10.729	+29	-38	-22	-89	-118
4.	Pokrivenost uvoza izvozom	77,5	48,3	45,9	45,9	49,4	121,6	82,2	90,4	69,4	56,1

Izvor: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA Upravni odjel za gospodarstvo, obnovu i razvoj, Informacije o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije, Vukovar, kolovoz 2010. godine

na 2008.⁶ godinu. Uzrok pada prihoda možemo pronaći u proizvodnji dobara niže dodane vrijednosti, nedovoljnog ulaganja u tehnologiju kao i pojava konkurentnih dobara više dodane vrijednosti.

Prema podacima za 2009. godinu, preuzetih sa stranica Vukovarsko-srijemske županije, saznajemo da na području VSŽ djeluju 1.403 poduzetnika, koji čine udjel od 1,5% ukupnih poduzetnika u RH što nas svrstava u okvire nacionalnog prosjeka, koji je niži od 2%. Ukupan broj zaposlenih u istom razdoblju iznosi 18.060 što je za 2,8 % manje nego u 2008. godini. Županija u ukupnoj zaposlenosti RH sudjeluje sa 2,0%. Prema veličini poduzeća u županiji je najviše malih poduzetnika, i to 1.356 (96,6%), srednjih 39 (2,8%) te velikih samo 9 (0,6%). Ukupni prihod gospodarstva županije za 2009. iznosi 9,5 mlrd. kuna, što je smanjenje od 10,1% u odnosu na 2008. dok ukupni rashodi iznose 9,9 mlrd. Kuna, što je smanjenje od 3,5%. U 2009. ostvarena je dobit u iznosu od 307,9 mil., dok je gubitak ostvaren u iznosu od 772,9 mil. kuna. Budući da su ostvareni gubici veći od dobitaka, ostvaren je negativni konsolidirani financijski tijek. Prosječna neto plaća isplaćena u županiji za 2009. godinu iznosi 3.389

kuna i manja je za 0,9% u odnosu na 2008. godinu, što znači da prosječna županijska plaća zaostaje za republičkim prosjekom za 26,9%.

Analizom bilance vanjskotrgovinske razmjene (tablica 3.) možemo zaključiti da je VSŽ do 2008. godine imala znatno uspješniju bilancu u odnosu na RH, međutim u 2008. i 2009. godini dolazi do pada izvoza što uzrokuje povećanje deficita vanjskotrgovinske bilance. U 2008. deficit iznosi 89 milijuna USD da bi se u 2009. povećao za 32,5% i iznosi 118 mil. USD. Razloge povećanja deficita možemo vidjeti u smanjenu izvoza velikih izvoznika VSŽ kao što su drvna industrija, građevinska industrija i prehrambena industrija. U istom razdoblju RH smanjuje deficit sa 16,6 mlrd. USD na 10,7 mlrd. USD.

Iz tablice 4. vidimo da zbog utjecaja recesije i globalne gospodarske krize dolazi do prekida trenda smanjenja nezaposlenosti u razdoblju od 2001. do 2008. godine i dolazi do povećanja nezaposlenosti u odnosu na 2008. godinu. Na kraju 2009. godine prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje evidentirano je 18.189 nezaposlenih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji, što je za 9,7% više u odnosu na 2008. godinu, a 31.07.2010. bilježimo nezaposlenost od 17.673 nezaposlene osobe, što je povećanje od 9,7% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

6 Informacije o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije, Vukovar, kolovoz 2010. Godine www.vukovarsko-srijemska-zupanija.com (29.03.2010.)

Tablica 4. Nezaposlene osobe prema kvalifikacijama

GO-DINA	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola za zanimanje do 3. godine i škola za KV i VKV	Srednja škola za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	Gimnazija	Viša škola I. stupanj fakulteta i viši stručni studij	Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	Ukupno
2004.	890	5.321	9.065	3.782	501	326	277	20.162
2005.	825	5.207	8.352	3.819	477	304	276	19.260
2006.	810	5.021	7.605	3.783	490	304	267	18.280
2007.	809	5.227	6.613	3.691	461	341	269	17.411
2008.	729	4.875	6.206	3.700	435	367	276	16.588
2009.	709	5.305	6.748	4.132	479	453	363	18.189
31.07.2010.	693	4.985	6.551	4.012	466	515	451	17.673

Izvor: VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA Upravni odjel za gospodarstvo, obnovu i razvoj, Informacije o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije, Vukovar, kolovoz 2010. godine

3.2. Strana izravna ulaganja u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Strana se izravna ulaganja u Vukovarsko-srijemskoj županiji nalaze na vrlo niskoj razini što označava jedan od razloga gospodarske nerazvijenosti. Naime, ukupna inozemna izravna ulaganja u RH *per capita* u razdoblju od 2005. do 2009. godine iznose oko 3.207.000 EUR, dok na VSŽ otpada oko 173.000 EUR, što je 20 puta manje od hrvatskog prosjeka. Također zabrinjava podatak da razina ukupnih investicija nije zadovoljavajuća jer u razdoblju od 2006. do 2008. godine ulaganja *per capita* iznose samo 25% hrvatskog prosjeka. Stambena gradnja po stanovniku na razini je ispod polovice prosjeka Hrvatske. Budući da je najveći dio ulaganja u infrastrukturu, udjel investicija u opremu je samo 27% u VSŽ, a na razini Hrvatske 41%.

4. Umjesto zaključka: izabrane preporuke

Prema gospodarskim pokazateljima Vukovarsko-srijemska županija je među najnerazvijenijim dijelovima Hrvatske, po regionalnom indeksu konkurentnosti Hrvatske 2007. VSŽ zauzima posljednje mjesto, a prema razini konkurentnosti poslovnoga sektora zauzima 18. mjesto. Posljednje mjesto ostvareno je prema migracijskom saldu. Udjel mladih relativno je velik, a visoka je dinamika upisanih

i diplomiranih studenata. Međutim osjeća se velik nedostatak visokoobrazovanih osoba. Uključenost u predškolsko obrazovanje dvostruko je niža od hrvatskoga prosjeka. Prema efikasnosti rada sudaca ova je županija najbolja, što se oslikava i u najvišoj ocjeni zaštite vlasničkih prava. Ocjena osnovne infrastrukture je loša, solidna je uporaba otpada, uz vrlo niske investicije i izdatke za zaštitu okoliša. Velik je problem dostupnost kapitala, te činjenica da unatoč dovoljnom broju poslovnih zona, nisu adekvatno iskorištene. Nedostaje industrijska razvijenost koja bi podigla gospodarstvo ove županije i povećala broj zaposlenih. U 2009. godini od ukupnog stanovništva 3,5% zaposleno je u industriji.

Da bi se privukle inozemne izravne investicije, nužno je izraditi konkretne investicijske programe, iskoristiti komparativne prednosti, utvrditi dodatne poticaje uz već postojeće, i poticati privatna i strana ulaganja, koja će kreirati dinamičan gospodarski rast nužan za dostizanje hrvatskoga prosjeka.

Vukovarsko-srijemska županija ima važan geostrateški položaj za RH zbog svoje geografske pozicioniranosti jer graniči s dvjema susjednim državama, na istoku s Republikom Srbijom, a na jugu s Bosnom i Hercegovinom. Smještena je u međuriječju, između rijeke Save i Dunava, te spada u izrazito ravničarske krajeve. Lako je dostupna svim prijevoznim oblicima, što je čini značajnim transportnim središtem. Izgradnjom autoceste

Tablica 5: Pokazatelji investicijskih aktivnosti i dinamike gospodarskih subjekata

	VSŽ	Panonska	Hrvatska	VSŽ (RH=100)
Ukupne investicije prema sjedištu investitora per capita, zbroj 2007. i 2008.	1.854	3.273	3,734	49,7
Ukupne investicije prema lokaciji objekata (2006., 2007. i 2008.) per capita	13.252	14.369	52.528	25,2
Udjel investicija u opremu u ukupnim investicijama prema lokaciji objekta (2006., 2007. i 2008.)	27,12	34,93	41,23	65,8
Udjel investicija u prerađivačku industriju u ukupnim investicijama prema lokaciji objekta (2006., 2007. i 2008.)	9,63	17,55	11,73	82,1
Stambena gradnja per capita 2007.	219,7	259,5	455,3	48,3
Inozemna izravna ulaganja 2005. - 2009. (000 EUR) per capita	173,1	-52,0	3.206,7	5,4
Investicije u novu dugotrajnu imovinu MSP / ukupni prihodi MSP 2009.	4,87	5,23	6,07	80,2
Vlastiti kapital i rezerve MSP / izvori sredstava MSP 2009.	58,0	53,9	47,8	121,2
Broj MSP-a per capita - 2009./2004.	131,5	127,4	133,6	98,4
Broj lokalnih JVD - 2008./2006.	118,3	109,1	107,3	110,2
Aktivne pravne osobe - 2008./2006.	120,7	117,8	119,1	101,3
Aktivna trgovačka društva - 2008./2006.	118,9	116,7	121,3	98,0
Aktivna poduzeća i zadruge -2009./2006.	124,8	108,7	91,8	135,9

Izvor: DZS, FINA

do Lipovca uključena je u Paneuropski prometni koridor, koji povezuje zapadnu Europu s istočnom, ali i omogućuje veću regionalnu povezanost VSŽ sa središnjom Hrvatskom. Dovršetakom izgradnje željezničke pruge (58 km) na istom koridoru omogućit će Vinkovcima da postanu glavno željezničko čvorište Hrvatske i omogućuje transport roba bilo gdje u Europu. Na području VSŽ nalaze se dva međunarodna plovna puta, Dunav i Sava. Dunav je plovna cijelom duljinom kroz Hrvatsku te je prema Europskom ugovoru o glavnim unutarnjim plovničkim putovima od međunarodnog značaja (AGN) klasificiran klasom plovnosti VIc. Veliku važnost ima za Vukovar koji je smješten uz međunarodni plovni vodni put te ga čini najvećom hrvatskom riječnom lukom. Plovni pravci VSŽ imaju veliki potencijal u stalnom porastu teretnog i putničkog prometa. Dovršetakom 61,5 km dugoga kanala Du-

nav-Sava VSŽ će biti izravno uključena u međunarodni intermodalni logistički lanac Jadran–Dunav koji se dalje Dunavom nastavlja prema središnjoj i jugoistočnoj Europi i Crnom moru. Vukovar će izravno biti uključen u međunarodni tranzit roba. Sava je uvjetno plovna uz velika ograničenja povezana s neuređenim plovničkim putom (nedovoljan gaz na pojedinim sektorima, kritične točke, neoznačen plovni put itd.). Postojeći promet ovisi o sezonskim uvjetima vodostaja te je uglavnom lokalnog i regionalnog karaktera. Projektom uređenja vodnog puta Save i podizanjem klase plovnosti na kategoriju IV, ponovno bi se uspostavio međunarodni promet do Siska.

Tlo u VSŽ je izrazito glineno i pjeskovito a nalazišta šljunka i pijeska uz rijeke Dunav i Savu predstavljaju okosnicu za razvoj građevinske industrije kao opekarstva. U VSŽ

perspektive za privlačenje stranoga kapitala ima u istočnim područjima bogatih naftom i zemnim plinom (Đeletovci, Privlaka, Ilača), koja su od posebnog interesa za RH. Godišnja proizvodnja nafte i plina u eksploatacijskim pojmovima na području VSŽ iznosi oko 70.000 t nafte i 3,5 milijuna m³ plina. VSŽ ima veliko bogatstvo u šumama koje zauzimaju površinu od 69.000 ha, odnosno 28% teritorija VSŽ. Bogatstvo raspoložive drvene mase je oko 20 mil. m³ i godišnji sječivi etat iznosi oko 450.000 m³ bruto drvene mase. U gospodarskom smislu spadaju u najvrjednije šumske zajednice šuma hrasta lužnjaka s popratnim vrstama.

Uz sva prirodna bogatstva koja se nalaze u VSŽ potrebno je razraditi strategije na području privlačenja stranih izravnih ulaganja, stoga kako bi se privukli strani ulagači te povećali gospodarski rast i konkurentnost moraju se slijediti globalni trendovi u politikama poticanja FDI te ukloniti prepreke koje udaljavaju strane ulagače od naših granica. Nema greenfield investicija i proizvodnih investicija, u čemu smo jedni od slabijih među tranzicijskim zemljama, a koje su ključne za gospodarski rast. Kako bi VSŽ krenula putem napretka, potrebno je ciljanom propagandom iznositi komparativne prednosti VSŽ kao atraktivne županije za domaće i strane ulagače, identificirati i ukloniti prepreke za privlačenje stranoga kapitala te ubrzati administrativnu proceduru, poticati visoko tehnološku industrijsku proizvodnju, poticati proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti te osigurati veću podršku javnog sektora razvoju izvozne prerađivačke industrije, osigurati jačanje financijskog sektora, veću uključenost gospodarstvenika te institucija (npr. Hrvatske gospodarske komore, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Hrvatske udruge poslodavaca, itd.). Nadalje, kreirati obrazovne programe u srednjem i visokom školstvu, te kroz financijske i druge potpore sustavno podupirati jačanje klastera te drugih oblika udruživanja gospodarskih i drugih subjekata, izgradnja i razvoj poduzetničke infrastrukture kroz osnivanje poduzetničkih centara te nekoliko poduzetničkih inkubatora na području VSŽ, pokrenuti pripremu razvojnih projekata u sektoru prometa i obnovljivih izvora energije (izraditi potrebne studije, odrediti najbolje lokacije, identificirati potencijalne privatne partnere, započeti izradu projektnih prijava za EU fondove). Cilj politika za privlačenje FDI jeste ponuditi investitorima okolinu u kojoj će moći profitabilno i bez nepotrebnog rizika voditi svoj posao.

Fiskalni poticaji za ulagače očituju se kroz

propisane zakone o poticajima: Zakon o područjima od posebne državne skrbi (NN 86/08), Zakon o poticanju ulaganja (NN 138/06), Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04, 73/08). Poticaji investitorima su slijedeći: (1) na dobit ostvarenu od ulaganja u iznosu najmanje 4.000.000,00 kn, porez na dobit plaća se po stopi 10% deset godina od godine početka ulaganja uz uvjet da se u tom razdoblju osigura najmanje 10 zaposlenika; (2) na dobit ostvarenu od ulaganja u iznosu od najmanje 10.000.000,00 kn, porez na dobit plaća se po stopi 7% deset godina od godine početka ulaganja uz uvjet da se u tom razdoblju osigura najmanje 30 zaposlenika; (3) na dobit ostvarenu od ulaganja u iznosu najmanje 20.000.000,00 kn, porez na dobit plaća se po stopi 3% deset godina od godine početka ulaganja uz uvjet da se u tom razdoblju osigura najmanje 50 zaposlenika; (4) na dobit ostvarenu od ulaganja u iznosu najmanje 60.000.000,00 kn, porez na dobit plaća se po stopi 0% deset godina od godine početka ulaganja uz uvjet da se u tom razdoblju osigura najmanje 75 zaposlenika.

Obveznici poreza na dobit koji obavljaju djelatnost poljoprivrede i ribarstva na području posebne državne skrbi i zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i boravište na području posebne državne skrbi najmanje devet mjeseci, do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, plaćaju porez na dobit kako slijedi: (i) ne plaćaju porez na dobit na području prve skupine, (ii) plaćaju 25% od propisane porezne stope na području druge skupine, (iii) plaćaju 75% od propisane porezne stope na području treće skupine.

Obveznici poreza na dobit koji obavljaju djelatnost na području posebne državne skrbi, osim djelatnosti poljoprivrede i ribarstva, i zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i boravište na području posebne državne skrbi, plaćaju porez na dobit kako slijedi: Obveznik poreza na dobit koji obavlja djelatnost na području prve skupine područja posebne državne skrbi: (i) ne plaća porez na dobit u razdoblju 2008.-2010. godine, (ii) plaća 25% od propisane stope poreza u razdoblju 2011.-2013. godine, (iii) plaća 75% od propisane stope poreza u razdoblju 2014.-2016. godine, (iv) od 2017. godine plaća u visini propisane porezne stope. Obveznik poreza na dobit koji obavlja djelatnost na području druge skupine područja od posebne državne skrbi: (i) plaćaju 25%

od propisane stope poreza na dobit u razdoblju 2008. – 2010. godine, (ii) placaju 75% od propisane stope poreza na dobit u razdoblju 2011. – 2013. godine, (iii) od 2014. godine placaju porez na dobit u visini propisane stope poreza na dobit. Obveznik poreza na dobit koji obavlja djelatnost na području treće skupine područja posebne državne skrbi: (i) 75% od propisane stope poreza u razdoblju 2008.-2010. godine, (ii) 85% od propisane stope poreza u razdoblju 2011.-2013. godine, (iii) od 2014. godine plaća u visini propisane porezne stope.

Carinski poticaji Carinskim zakonom (NN 78/99) uređuju prava i obveze osoba te ovlasti carinske službe u vezi s kretanjem robe u putničkom i robnom prometu između Hrvatske i inozemstva. Od plaćanja carine oslobođena je svaka fizička osoba koja se preseljava u RH ukoliko je minimalno 3 godine živjela u inozemstvu, a predmete koristila minimalno 12 mjeseci, to se odnosi i na predmete gospodarskog inventara te predmete kućanstva koje uvozi fizička osoba s prebivalištem u inozemstvu koja privremeno boravi u RH radi obavljanja profesionalne djelatnosti a namijenjeni su opremanju stambenog prostora tijekom njezina boravka u HR.

Ostali poticaji, Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara (NN 44/01, 90/05, 80/08, 38/09): (i) poslodavcima sa sjedištem, odnosno s prebivalištem na području Grada Vukovara, kada obavljaju poslovnu djelatnost, obveznicima plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje, plaćene doprinose za zaposlenike, Vlada Republike Hrvatske refundirat će u 50% iznosu, po podnesenom zahtjevu;

(ii) poslodavcima sa sjedištem, odnosno s prebivalištem na području Grada Vukovara kada obavljaju poslovnu djelatnost, obveznicima plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje, plaćene doprinose za zaposlenike, Vlada Republike Hrvatske refundirat će u 50% iznosu po podnesenom zahtjevu. (iii) Vlada Republike Hrvatske može propisati spomenute poticajne mjere radi poticanja obnove i razvoja i drugih područja Vukovarsko-srijemske županije koja su pretrpjela potvrđene ratne štete, utvrđene po Županijskoj komisiji za popis i procjenu ratne štete. Porezne olakšice za porezne obveznike iz Vukovara uređuju porezni zakoni odnosno Zakon o porezu na dobit i Zakon o porezu na dohodak.

Vukovarsko-srijemska županija jedna je od specifičnih županija Republike Hrvatske, koja je doživjela dramatične društvene i ekonomske preokrete u zadnjih petnaestak godina. Iako se bilježi određeni gospodarski oporavak, osiguranje snažnijega gospodarskog rasta uveliko ovisi o ulaganjima – domaćim i stranim – koja bi modernizirala i osnažila realni sektor, otvorila radna mjesta, smanjila stopu nezaposlenosti. U interesu je lokalnih vlasti povećati atraktivnost Vukovarsko-srijemske županije kao odredišta ulagačima s ciljem realiziranja prirodnih i ekonomskih potencijala koje Vukovarsko-srijemska županija posjeduje.

LITERATURA

- Alfaro, L., Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S. and Sayek, S. (2006). *How Does Foreign Direct Investment Promote Economic Growth? Exploring the Effects of Financial Markets on Linkages*, NBER Working Paper Series, Vol. w12522, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=931608>
- Baban, Lj., Leko, M. (1997). *Međunarodni marketing*, Ekonomski fakultet u Osijeku
- Babić, A., Pufnik, A. i Stučka, T. (2001). *Teorija i stvarnost inozemnih izravnih ulaganja u svijetu i u tranzicijskim zemljama s posebnim osvrtom na Hrvatsku*, Pregledi P-9
- Babić, A., Pufnik, A., Stučka, T. (2003). *Teorija i stvarnost inozemnih izravnih ulaganja u svijetu i u tranzicijskim zemljama s posebnim osvrtom na Hrvatsku*, Hrvatska narodna banka, listopad 2001 OECD, *Checklist for Foreign Direct Investment Incentives*, OECD:Pariz <http://www.oecd.org/dataoecd/45/21/2506900.pdf>
- Bačić, K., Račić, K. i Ahec-Šonje, A. (2004). *Učinci izravnih stranih ulaganja na zemlje primatelje u Središnjoj i Istočnoj Europi*, Privredna kretanja i ekonomska politika, br. 100.
- Bogdan, Ž. (2009). *Utjecaj FDI-ja na gospodarski rast europskih tranzicijskih zemalja*, EFZG- serija članaka u nastajanju, Ekonomski fakultet Zagreb
- Buch, C. M., Kesternich, I., Lipponer, A. i Schnitzer, M. (2010). *Exports Versus FDI Revisited: Does Finance Matter?*, CEPR Discussion Paper No. DP7839. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1640361>
- Carkovic, M.V. i Levine, R. (2002). *Does Foreign Direct Investment Accelerate Economic Growth?*, University of Minnesota Department of Finance Working Paper, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=314924> or doi:10.2139/ssrn.314924
- Cernat, L. i Vranceanu, R. (2002). *Globalisation and Development: New Evidence from Central and Eastern Europe Comparative Economic Studies*, Vol. 44, Issue 4, pp. 119-136, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1674298> or doi:10.1057/ces.2002.22
- De Anne, J. (1991). *Foreign Direct Investment: The Neglected Twin of Trade*, Occasional Paper 33, Group of Thirty, Washington DC, dostupno na: http://www.group30.org/pubs/pub_0324.pdf
- Gorg, H., D. Greenaway (2002). "Much Ado About Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment?" *Research Paper 2001/37, Globalisation and Labour Markets Programme*, at Leverhulme Centre for Research on Globalisation and Economic Policy, Nottingham.
- Kalotay, K., Hunya, G. (2000). *Privatization and FDI in Central and Eastern Europe*, Transnational Corporations, Vol. 9, No. 1, pp. 39-66
- Lovrinčević, Ž., Marić, Z. i Mikulić, D. (2005.). *Priljev inozemnog kapitala - utjecaj na nacionalnu štednju, domaće investicije i bilancu plaćanja tranzicijskih zemalja srednje i istočne Europe*, Ekonomski pregled, Vol 56, no 3-4
- Marić, Z. (2008). *Izravna inozemna ulaganja i produktivnost hrvatskih poduzeća u djelatnosti industrije*, Privredna kretanja i ekonomska politika, vol 18, No 116
- Markusen, J. R. (2000). *Foreign Direct Investment*, CIES Working Paper No. 19. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=231202> or doi:10.2139/ssrn.231202
- Moran, T.H, Graham, E.M., Blomstrom, M., (2005) *Does Foreign Direct Investment Promote Development?*, Institute for National Economics, Washington, D.C., ISBN paper 0-88132-381-0
- Nunnenkamp, P., Spatz, J. (2003). *Foreign Direct Investment and Economic Growth in Developing Countries: How Relevant Are Host-country and Industry Characteristics?*, Kiel Working Paper No. 1176, Kiel Institute for World Economics
- Paul, D.L. i Wooster, R.B. (2006). *Strategic Investments by U.S. Firms in Transition Economies*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=871223>
- Reiljan, J. and Reiljan, E. (2003). *The Nature and Problems of Economic Globalization*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=418561> or doi:10.2139/ssrn.418561

Rose-Ackerman, S. i Tobin, J. (2005). *Foreign Direct Investment and the Business Environment in Developing Countries: The Impact of Bilateral Investment Treaties*, Yale Law & Economics Research Paper No. 293. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=557121> or doi:10.2139/ssrn.557121

Saggi, K. (1999). *Trade, Foreign Direct Investment, and International Technology Transfer: A Survey*, World Bank Policy Research Working Paper No. 2349. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=630721>

Singh, H. i Jun, K. W. (1995). *Some New Evidence on Determinants of Foreign Direct Investment in Developing Countries*, World Bank Policy Research Working Paper No. 1531. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=623885>

Tytell, I. i Yudaeva, K. (2006). *The Role of FDI in Eastern Europe and New Independent States: New Channels for the Spillover Effect*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=967340>

Vasques Galan, B. I. (2006). *The effect of trade liberalisation and foreign direct investment in Mexico*, The University of Birmingham

Vukšić, G. (2005). *Utjecaj izravnih stranih ulaganja na izvoz Hrvatske prerađivačke industrije*, *Financijska teorija i praksa* 29(2), str. 147.-175.

Yao, S., Wei, K. (2006). *Economic Growth in the Presence of FDI: The Perspective of Newly Industrialising Economies*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=944787>

Zhang, K. H. (2010). *How Does Globalization Affect Industrial Competitiveness?*, *Contemporary Economic Policy*, Vol. 28, No. 4, pp. 502-510, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1677085> or doi:10.1111/1/j.1465-7287.2009.00153.

IZVORI PODATAKA

Agencija za razvoj Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o. <http://www.ar-hrast.hr/>

Hrvatska narodna banka, www.hnb.hr

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, <http://www.mrrsvg.hr/default.aspx>

UNCTAD, WIR 2001: Promoting Linkages, United Nations.

Županijska razvojna strategija, 2007. - 2013., Vukovar, rujan 2007.

Zakoni, uredbi i drugi akti

Carinski zakon, Narodne novine br. 78, 1999

Zakon o područjima posebne državne skrbi, Narodne novine br. 86, 2008.

Zakon o poticanju ulaganja, Narodne novine br.138, 2006.

Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 177, 2004.

Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 73, 2008.

Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara, Narodne novine br. 44/2001, 90/2005, 80/2008 i 38/2009.

Uredba o indexu razvijenosti, Narodne novine br. 63, 2010.

Katarina Marošević, univ.spec.oec.

Josip Romić, univ.spec.oec.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF VUKOVAR-SRIJEM COUNTY

SUMMARY

Foreign direct investment (FDI) is a significant source of financing that brings common benefits for the national economy. The benefits resulting from FDI include the transfer of production technology, capacity innovation, improvement of knowledge, skills, organizational and management practices, better access to foreign markets, and acceleration of economic growth. Attracting foreign investment is one of the determinants of the Croatian policy and local authorities in the following period.

The aim of this paper is to carry out an analysis of attractiveness of Vukovar-Srijem County for foreign investment and to elaborate on the county's prospects and potentials. The paper will also discuss the situation and prospects in the county's environment, as well as identify the activities undertaken by local authorities to encourage and stimulate direct investment.

Key words: FDI, Vukovar-Srijem County, incentive policies